

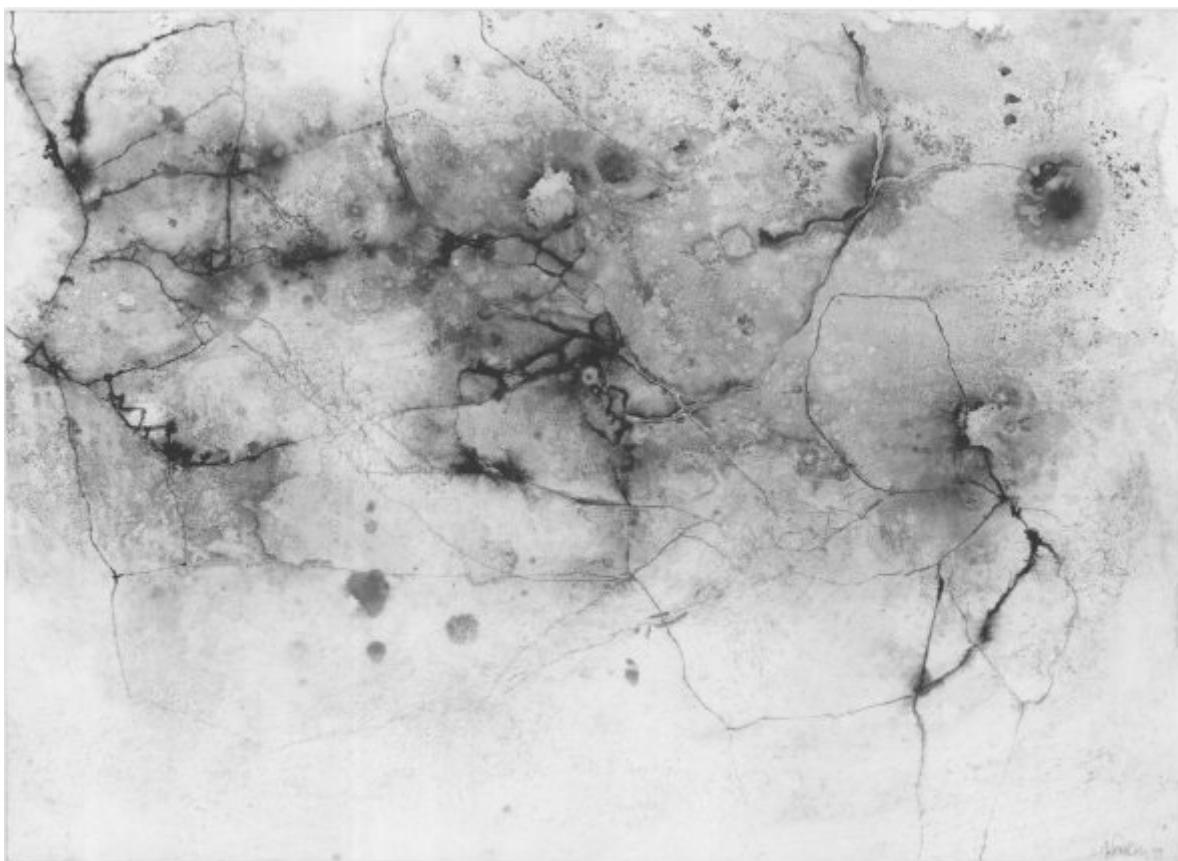
**Geofyzikální ústav AV ČR
Agentura Galerie H**

**Vás srdečně zvou
na čtvrtou výstavu cyklu
Setkávání**

**Josef Procházka
Kresby**

zahájení 5.3.2003 v 16 hodin

**5.března - 5.května 2003
otevřeno po-pá 8.00-16.00 hodin**

Josef Procházka: Kresby. Praha, Geofyzikální ústav AV ČR, 5.3.2003

Arthur Rimbaud: "Už se opět našla./ Co? Věčnost./ Jsou to moře, zašlá/ se sluncem."

Josef Procházka (1935) soustavně kreslí od šedesátých let. Lidské postavy v té době nevykresluje přesnou linkou, tvary a objemy vymezuje opakovanými, volně vedenými liniemi, jako kdyby podobu člověka teprve hledal. To, co chce sdělit, je tedy už tehdy někde mezi. Později skládá kresby ze dvou částí. Před geometrickou kulisou trojrozměrného pozadí rozehrává dramatický děj. Hmota valících se těl se podobá přívalové vlně, hnětenému těstu. Spojení gestického výrazu a konstrukce překvapuje. Konstruktivisté postupují promyšleně,

logicky; Josef Procházka zdůrazňuje, že tvoří intuitivně. První otázka tedy zní: Jsou konstruktivistická díla abstraktní nebo jsou také zobrazující? - Možná zobrazující. Vždyť přece zviditelňují něco konkrétního, nějaké přírodní zákonitosti, matematické vztahy nebo jiná pravidla.

Postavy z Procházkových kreseb postupně mizí, neklid zůstává. Realistická zpodobení se proměnila v roje a klubka čar kmitajících kolem neuchopitelných center, zdá se, že kresby už nic konkrétního nezobrazují, působí stále více hermeticky, nepřístupně. Existuje nebo neexistuje abstraktní umění?

Vstup do Procházkovy umění je kupodivu snadný. Stačí důvěra, nepředpojatost. Kreslí totiž věci, které jakoby už odněkud známe, na které si najednou dokážeme rozvzpomenout. Dozvědět se můžeme jenom to, co vlastně už jakoby víme, rozpoznat, co jsme už kdysi viděli, co nám dovolí naše zkušenosti. Jak to tedy je s Procházkovými kresbami, které déle než dvacet let nic konkrétního nezobrazují? Jsou svébytnou skutečností, sobě-stačné. Jsou cestou i popisem této cesty, průzkumem neznámé oblasti i zmapováním prozkoumaného území, pohybem i jeho záznamem. Intuitivní tvorba má totiž také své danosti, platná (třebaže nevyslovená) pravidla. Procházkovo kreslířské dílo má svoji logiku. Nové kresby jsou potomky starších, všechny dál nesou geny prvotních figurálních námětů. Většinou mají významový střed, ohnisko zrození, počátek, ze kterého se vše odvíjí. Když je ohnisek víc, začínají spolu komunikovat, společně se podílet na tvarování kompozice. Ze síťoviny černobílých čar a barevných skvrn se ale občas vynoří nezamýšlené a netušené figurální prvky. Zjeví se jako přelud, a vzápětí zmizí. Procházkovy kresby jsou hmatné (budí haptické pocity), smyslné, senzační = vzrušující. V posledních pracích se objevují osamocené prvky připomínající detaily těla, symboly základní prasíly - plodnosti a plodivosti. Ostrý předěl mezi figurálními a nezobrazujícími kresbami není. Záznamy okamžitých situací, stavů a otřesů byly už součástí starých figurálních kreseb. Druhá otázka: Existuje hranice mezi živým a neživým? Procházkovy kresby nejsou na papíře jenom tak na povrchu nakreslené, tvoří s ním jednotu. Papír pro něho už dávno nemá dva rozměry, linky a barvy se do hmoty papíru vpíjejí, vtláčují a vřezávají, propadají, ztrácejí se a opět vynořují. Když je chce zrušit nebo opravit, vyškrábat či vygumovat, neobejde se to bez poranění. Podobají se tkáni plné nervových cestiček a citlivých vyústění. Během kreslení (kresba na provlhčených a vypnutých papírech je limitovaná časem) se Josef Procházka dostává do stavu zvláštního vytržení. Kresba je pro něho prostředkem poznávání světa, způsobem meditace.

Čistě figurální nebo krajinné téma sotva může navozovat přírodovědné analogie, nezobrazující forma většinou ano. Procházkovy kresby připomínají některé přírodní pochody a události. Nemá smysl říkat jaké, a omezovat tak nastavení výstavy. Promítly se do nich silné pocity a tušení, podvědomé pochody, nezformulované myšlenky, nejasné představy. Je v nich víc, to je ale obecná vlastnost umění. Prostřednictvím diváka se totiž naplňují novým obsahem. Mají omezené rozměry, ale jsou součástí vyšší struktury, výsekem z nekonečné roviny rozprostřené na všechny strany.

Procházkův přijímač je citlivý, naladěný na jednu vlnovou délku. Všechny kresby mají podobný rytmus a melodii, stejnou krevní skupinu. Na začátku to byla těla, teď spíš záblesky a zajiskření, energetické cestičky, provazy a řetězce informací. Než začne Josef Procházka kreslit, oblepí navlhčený papír lepicí páskou, hnědými mantinely však zápas nekončí. Se stejnou vytrvalostí a posedlostí pokračuje na dalších a dalších hřištích.

Josef Procházka totiž kreslí proto, že kreslit musí.

Jiří Hůla

Josef Procházka: Kresby. Praha, Geofyzikální ústav AV ČR, 5.3.2003

PO ŠLEHY ŽÍNÍ OŽILY
prarytmy tvoření
to jimi plodnost spěje v plod
zatímco rozvířila prach
vzpomínka na pomník
na sochu ze vzduchu
již kdysi zevnitř obydlel

a zvenku opevňoval
 první kolující prach
 prach mladší pučí v klenbách
 opukové pevniny
 pod varem hřívy
 na groších kůže pěna mlhovin
 a kopyta klisny v obyvatelném
 těle ze vzduchu
 ta chvějí tím tělem
 a žijí tím tělem
 zpodobí pnutí a tepy
 prvního plození
 v lopotném potném puzení
 v ozvěnách kůže pod kůží
 tvrdými rytmy břicha vkovaných
 do světél věčných sněhů
 jež padlé znovu udusává
 křeč jako předzvěst těla
 deroucí se do věku
 do věku jako z nitra bubnů
 poselství neurčená přesličkám
 rozhrnující ale clonu pňů
 tak vystřelují hrstky
 rytmovaných par
 jež vstřícnou sochu dotváří
 jak luna zem
 a nezrozeným stenem
 kůží přepaží
 a pláň
 když na pláni plození patřila noc
 a rození tam patří den
 na pláni na níž dosvědčí
 věčný sníh zmar i zrod
 a v jejich střídě
 svoji neúčast
 tvoření také zde
 bralo si z noci jas
 však stvoření jej vrhá zpátky
 vysoko nad noc
 jak bubnů dutý zvuk
 jenž tělo ze vzduchu
 a stejně i prach byvších těl
 obešel
 a jimi zněl
 jako když na sníh padá sníh
 jako když z prachu vstává prach
 tak obstoupila věčnost
 spánek řídkých těl
 a stromy z mlhovin
 a trupy z par
 pod tíhou ticha houstnou v tvar
 v němž povstává
 prach proti prachu
 tvarem probuzeny v krev

Petr Kabeš, ze sbírky Obyvatelná těla,
 Nakladatelství Libereckých tiskáren, Liberec 1991,
 ilustrace a typografie Josef Procházka